

Věc C-356/21

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

7. června 2021

Předkládající soud:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy-Mokotowa w Warszawie
(Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

16. března 2021

Žalobce:

J.K.

Žalovaný:

TP S.A.

[OMISSIS]

Ve Varšavě, dne 16. března 2021

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy

w Warszawie [obvodní soud pro hl. m. Varšavu ve Varšavě, Polsko],

[OMISSIS]

[OMISSIS]

ŽÁDOST O ODPOVĚĎ NA PŘEDBĚŽNOU OTÁZKU

V souladu s rozhodnutím ze dne 16. března 2021 předkládá Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy (Obvodní soud pro hlavní město Varšavu) na základě článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie žádost o odpověď na následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 3 odst. 1 písm. a) a c) směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání

a povolání (Úř. věst., L 303, s. 16), vykládán v tom smyslu, že umožňuje vyloučit z oblasti působnosti směrnice 2000/78/ES, a v důsledku toho vyloučit i uplatnění sankcí přijatých ve vnitrostátních právních předpisech na základě článku 17 této směrnice, svobodu volby smluvní strany, není-li založena na pohlaví, rase, etnickém původu či státní příslušnosti, v situaci, kdy se diskriminace projevuje odmítnutím uzavřít občanskoprávní smlouvu, podle níž by měla práci odvést fyzická osoba, která vykonává hospodářskou činnost jako samostatně výdělečně činná osoba, a důvodem pro odmítnutí uzavřít tuto smlouvu je sexuální orientace potenciální smluvní strany [?].

[OMISSIS]

Odůvodnění [OMISSIS]

A. ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ A JEJICH ZÁSTUPCI

Žalobce: J.K.

[OMISSIS]

Žalovaný: TP S.A.

[OMISSIS].

B. RELEVANTNÍ PŘEDPISY UNIJNÍHO PRÁVA

Smlouva o Evropské unii (SEU) [OMISSIS]

Článek 2 Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Členskými státy ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.

Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. [OMISSIS], L 303, s. 16, dále jen „směrnice 2000/78/ES“)

Článek 1 Účelem této směrnice je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.

Článek 3

1. V rámci pravomocí svěřených Společenství se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o

- a) podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek nábora bez ohledu na obor činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie včetně získávání praktických zkušeností;
- b) přístup ke všem typům a úrovním poradenství pro volbu povolání, odborného vzdělávání, dalšího odborného vzdělávání a rekvalifikace včetně pracovní praxe;
- c) podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně podmínek propouštění a odměňování;
- d) členství a činnost v organizaci zaměstnanců nebo zaměstnavatelů nebo v jakékoli organizaci, jejíž členové vykonávají určité povolání, včetně výhod poskytovaných těmito organizacemi.

Článek 17 Členské státy stanoví systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Tyto sankce, které mohou zahrnovat náhradu škody poškozenému, musí být účinné, přiměřené a odrazující. Členské státy oznámí tyto předpisy Komisi nejpozději do 2. prosince 2005 a co nejdříve veškeré následné změny, které se jich týkají.

C. Relevantní vnitrostátní právní předpisy

Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów prawa Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania z dnia 3 grudnia 2010 roku, (Dziennik Ustaw z 2020 roku pozycja 2156 – tekst jednolity) [zákon ze dne 3. prosince 2010, kterým se provádí některá ustanovení práva Evropské unie v oblasti rovného zacházení (Dz. Ustaw z roku 2020, částka 2156 – konsolidované znění) – dále jen zákon o rovném zacházení]

Článek 2 odst. 1 Zákon se vztahuje na fyzické osoby a právnické osoby a jiné subjekty, které nejsou právnickými osobami, kterým zákon přiznává způsobilost k právům a právním úkonům.

Článek 4 bod 2 Zákon se použije na:

(...)

- 2) podmínky přístupu k hospodářské nebo profesní činnosti a podmínky jejich výkonu, zejména v souvislosti s pracovním poměrem nebo prací vykonávanou na základě občanskoprávní smlouvy;

(...).

Článek 5 Zákon se nepoužije na:

(...)

3) svobodný výběr smluvní strany, není-li založen na pohlaví, rase, etnickém původu nebo státní příslušnosti;

(...).

Článek 8 odst. 1 bod 2

1. Zakazuje se jakákoli diskriminace na základě pohlaví, rasy, etnického původu, státní příslušnosti, náboženského vyznání, přesvědčení, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace, pokud jde o:

(...)

2) podmínky přístupu k hospodářské nebo profesní činnosti a podmínky jejich výkonu, zejména v souvislosti s pracovním poměrem nebo prací vykonávanou na základě občanskoprávní smlouvy;

(...).

Článek 13

1. Každý, vůči kterému byla porušena zásada rovného zacházení, má právo na náhradu škody.

2. V případě porušení zásady rovného zacházení se použijí ustanovení zákona ze dne 23. dubna 1964 – Kodeks cywilny (občanský zákoník)[*OMISSIS*].

D. Předmět původního řízení

Žalobce se v projednávaném případě domáhá toho, aby byla žalovanému uložena povinnost zaplatit částku ve výši 47 924,92 polských zlotých včetně zákonných úroků z prodlení od data podání žaloby do data zaplacení, která sestává z částky 35 943,69 polských zlotých z titulu náhrady škody a částky 11 981,23 polských zlotých z titulu porušení zásady rovného zacházení na základě sexuální orientace, a to ve formě přímé diskriminace, pokud jde o podmínky přístupu k hospodářské činnosti a jejího výkonu zejména na základě občanskoprávní smlouvy. Tento návrh je založen na tvrzení, že se žalovaný dopustil přímé diskriminace na základě sexuální orientace žalobce tím, že mu zrušil naplánované služby na prosinec 2017, které měl odsloužit v rámci měsíční smlouvy o dílo uzavřené dne 20. listopadu 2017, a neuzavřel se žalobcem další smlouvu o dílo, čímž jejich spolupráce skončila. Jako pravděpodobnou příčinu pro zrušení služby a ukončení spolupráce

ze strany žalovaného žalobce uvádí to, že se svým životním partnerem uveřejnil na stránkách YouTube píseň „*Pokochaj nas w święta*“ [Miluj nás ve vánočním čase] v rámci projektu „J. & D.“, který měl ukázat, že se páry stejného pohlaví žijící v Polsku ničím neliší od heterosexuálních párů.

Žalovaný navrhl žalobu zamítnout z důvodu, že neporušil zásadu rovného zacházení. Žalovaný tvrdil, že jak on sám, tak právní předpisy nezaručují žalobci prodloužení smlouvy o dílo uzavřené mezi stranami. Upřesnil, že v prosinci 2017 došlo v rámci žalované společnosti k reorganizaci, v jejímž rámci měla být tvorba vysílání, kterou vykonával žalobce, přenesena na nově zřízenou Agenturu pro tvorbu vysílání a reklamy. Rozhodnutí o ukončení spolupráce s žalobcem bylo přijato osobou odpovědnou za reorganizaci. Žalovaný dále uvedl, že sexuální orientace žalobce byla obecně známa.

Účastníci řízení se neshodují na důvodech, pro které žalovaný ukončil spolupráci s žalobcem, a tudíž zda tento důvod představuje přímou diskriminaci na základě sexuální orientace žalobce.

E. RELEVANTNÍ SKUTKOVÝ STAV

[OMISSIS]

Žalobce je homosexuál. Spolu se svým partnerem jsou aktivisty ve věcech LGBT komunity, jejímž cílem je podporovat toleranci homosexuálních párů žijících v Polsku. V rámci této činnosti žalobce a jeho partner provozují kanál YouTube v rámci akce „J. & D.“, na který umísťují obsah podporující toleranci homosexuálních svazků. Dne 4. prosince 2017 zveřejnili žalobce a jeho partner na tomto kanálu video s vánoční písní „*Pokochaj nas w Święta*“ [Miluj nás ve vánočním čase], které ukazuje homosexuální páry slavící Vánoce. Žalobce zahájil činnost na internetu související s podporou tolerance v roce 2016, když se svým partnerem zveřejnil video k hitu skupiny Roxette a následně přenos z GayGala ve Stockholmu, jehož se účastnili na pozvání skupiny Roxette. U příležitosti svatby žalobce a jeho partnera, která se uskutečnila v Portugalsku v červnu 2017, byli hosty programu „Dzień Dobry TVN“ vysílaného polskou celostátní televizní stanicí TVN. Zaměstnanci a spolupracovníci redakce, v níž žalobce vykonával svou činnost v rámci organizační struktury žalovaného, věděli o sexuální orientaci žalobce.

Žalovaný provozuje celostátní veřejnoprávní televizní stanici a zaměstnává více než 2 tisíce pracovníků. Žalobce, jakožto spolupracovník na střední úrovni v rámci organizační struktury žalovaného, nebyl přímo v kontaktu s řídicími pracovníky žalované společnosti.

V období od roku 2010 do roku 2017 probíhala spolupráce mezi žalobcem a žalovaným na základě přímo po sobě následujících krátkodobých smluv o dílo uzavíraných v pravidelných intervalech. Žalobce poskytoval spolupráci v rámci výkonu nezávislé činnosti. Spolupráce zahrnovala přípravu obsahu typu video-

montáže, materiálů pro upoutávky či fejetony, které byly následně používány v propagačním obsahu žalovaného. Žalobce vykonával činnost v rámci interní organizační jednotky žalovaného, Redakci Opravy i Promocji Programu 1 [Redakce vysílání a reklamy Programu 1], jejímž vedoucím byl W.S. V rámci uzavíraných smluv o dílo žalobce plnil pracovní úkoly v rámci týdenních služeb, během nichž připravoval materiál pro propagaci vysílání žalovaného. Přímý nadřízený žalobce, W. S., zadával úkoly žalobci a druhé novináře vykonávající tutéž činnost takovým způsobem, aby každý z nich za měsíc odsloužil dvě týdenní služby.

Od srpna 2017 byla plánována reorganizace interních struktur žalovaného, která měla vést mimo jiné ke zřízení nového subjektu, Agentury pro tvorbu vysílání a reklamy. Nový subjekt měl být společnou agenturou pro všechny televizní programy žalovaného namísto stávajících redakcí pro jednotlivé programy. Za účelem provedení reorganizace a ověření spolupracovníků, kteří měli přejít pod novou agenturu, žalovaný vybral nové zaměstnance, J. Š. a P. K.

Na přelomu října a listopadu 2017 zorganizoval P. K. schůzku s Redakcją Oprawy i Promocji Programu 1 [Redakce vysílání a reklamy Programu 1], na niž uvedl, kdo úspěšně prošel ověřováním spolupracovníků provedeným v souvislosti s plánovanou reorganizací, přičemž žalobce uvedl jako jednu z těchto osob.

Strany uzavřely poslední měsíční smlouvu o dílo dne 20. listopadu 2017. Dne 29. listopadu 2017 obdržel žalobce od svého přímého nadřízeného rozpis práce na prosinec 2017 počítající s dvěma týdenními službami pro žalobce začínajícími ve dnech 7. a 21. prosince 2017.

Dne 4. prosince 2017 zveřejnil žalobce se svým partnerem video s vánoční písní „*Pokochaj nas w święta*“ [Miluj nás ve vánočním čase].

Ve dnech 5. nebo 6. prosince 2017 proběhla schůzka týkající se přípravy vánočního obsahu pro vysílání v televizních programech žalovaného, které se zúčastnili přímí nadřízení žalobce, W. S., I. Š., P. K., a vedoucí Redakci Oprav i Promocji Programu 2 [Redakce vysílání a reklamy Programu 2], L.R. Na této schůzce se řešilo, zda se plánuje příprava vánočního spotu, a I.Š. nebo P.K. odpověděli, že J. (Program 1) již přeci svůj spot či Mikuláše má.

Po této schůzce se I. Š. nebo P. K. obrátili na přímého nadřízeného žalobce, W. S., aby zjistili termíny, v nichž má sloužit žalobce, a poté mu doporučili, aby žalobce z těchto činností stáhl a jeho práci přidělil jiné osobě.

Dne 6. prosince 2017 obdržel žalobce od svého přímého nadřízeného e-mailovou zprávu o zrušení jeho služby začínající dne 7. prosince 2017, kterou měl převzít jiný novinář.

Dne 20. prosince 2017 se žalobce obrátil na přímého nadřízeného, W. S., s otázkou, zda má dne 21. prosince 2017 nastoupit na naplánovanou službu. V

odpovědi byl informován, že P. K. nemá v úmyslu s žalobcem nadále spolupracovat.

V důsledku toho žalobce v prosinci 2017 neodsložil ani jednu službu a nebyla s ním uzavřena smlouva o dílo na další období. Spolupráce mezi účastníky řízení tím skončila.

Žalovaný neměl vůči žalobci žádné výhrady týkající se kvality obsahu připraveného žalobcem.

Na místo žalobce byla přijata K. K., která neměla kvalifikaci ani praxi pro výkon činnosti, kterou do té doby vykonával žalobce.

Činnost Agentury pro tvorbu vysílání a reklam formálně začala dne 1. ledna 2018.

F. III – DŮVODY PŘEDLOŽENÍ PŘEDBĚŽNÉ OTÁZKY

Předkládající soud pokládá tuto předběžnou otázku, jelikož u něj v průběhu řízení vyvstaly pochybnosti o přípustnosti vyloučení ochrany stanovené směrnicí 2000/78/ES na svobodnou volbu smluvní strany, není-li učiněna na základě na pohlaví, rasy, etnického původu nebo státní příslušnosti, v situaci, kdy se diskriminace na základě sexuální orientace týká výběru fyzické osoby, která je stranou občanskoprávní smlouvy a vykonává v rámci své hospodářské činnosti samostatnou výdělečnou činnost.

Rozsah působnosti směrnice 2000/78/ES je přesně vymezen v jejím článku 3. V projednávané věci je relevantní čl. 3 odst. 1 písm. a) a c), který zaručuje ochranu proti diskriminaci v souvislosti s podmínkami přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti či povolání, včetně kritérií pro výběr a podmínek nábory, jakož i podmínek zaměstnání a pracovních podmínek. Směrnice 2000/78/ES nedefinuje pojem samostatně výdělečně činná osoba a neupřesňuje, do jaké míry musí být taková samostatně výdělečná činnost chráněna podle směrnice, tedy zda lze tuto ochranu vyloučit ochranou práva smluvního partnera osoby dotčené diskriminací na základě diskriminačních důvodů uvedených v článku 1 směrnice zvolit si smluvní stranu, se kterou si přeje spolupracovat v rámci hospodářské činnosti.

Předkládající soud má v rámci projednávané věci pochybnosti s ohledem na ustanovení vnitrostátního práva provádějící směrnici 2000/78/ES, tj. čl. 5 bod 3 zákona o rovném zacházení, který vyloučil z působnosti ochrany stanovené tímto zákonem situaci svobodné volby smluvní strany, pokud není založena na pohlaví, rase, etnickém původu či státní příslušnosti. Taková právní úprava by znamenala, že k diskriminaci může dojít na základě sexuální orientace, má-li formu svobodné volby smluvní strany. Tato otázka má přímý dopad na řešení projednávané věci, jelikož žalovaný se v rámci svobodné volby smluvní strany rozhodl neuzavřít se žalobcem, který vykonává nezávislou činnost, další smlouvu o dílo. Podle předkládajícího soudu musí být výkon nezávislé činnosti žalobcem kvalifikován

jako výkon samostatně výdělečné činnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78/ES. Kromě toho je podle předkládajícího soudu cílem čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78/ES zajistit ochranu proti diskriminaci na základě sexuální orientace i v takové situaci, jelikož neuzavření smlouvy s osobou vykonávající nezávislou činnost pouze z důvodu sexuální orientace se jeví jako projev omezení podmínek pro přístup k samostatné výdělečné činnosti.

S ohledem na znění článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie spadá výklad čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78/ES do výlučné pravomoci Soudního dvora Evropské unie, takže tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je odůvodněná.

[OMISSIS]

PRACOVNÍ DOKUMENT